

APROXIMACIÓ A LA PEDAGOGIA

(I. Terminologies).

1. Finalitats i plantejament del treball.
2. Postulats generals.
3. Contingut dels termes concrets.

1. Finalitats i plantejament del treball

Les reflexions de tipus general sobre l'educació són, en aquests moments, plenes de tòpics i d'imprecissions.

Això entrebanca qualsevol intent de comprensió profunda de la qüestió.

Per a obviar aquesta dificultat, cal:

1er. Donar-se un marc ampli de reflexió.

2on. Cercar el significat precís dels conceptes i, fet això, posar-los en relació per a extreure'n el significat global.

Aquesta és la pretensió d'aquest document de treball.

El plantejament que ofereix per a dur-ho a terme consta de dos passos.

En primer lloc, s'hi troben uns quants postulats generals en els que s'afirmen, per bé que de forma àmplia i potser poc precisa, les coordenades en les que s'instaura l'acció educativa.

Cada postulat general s'acompanya d'una llista de mots que expressen realitats relacionades amb el contingut del postulat. Penseu que els mots expressen les representacions que ens fem de la realitat i que, per tant, volen expressar-ne aspectes.

En segon lloc, s'hi troben les definicions que la Gran Enciclopèdia Catalana proposa per als diversos mots suggerits com objecte de reflexió, mots que es tracta de relacionar entre sí per a valorar, en conjunt allò que tots ells expressen.

2. Postulats generals

1. Els éssers humans no neixen acabats.

La seva capacitat d'aprenentatge i d'assimilació/adaptació a la realitat, i la seva dependència respecte de condicions ambientals favorables en són característiques essencials.

Com a conseqüència, totes les societats efectúen pràctiques orientades a assegurar el desenvolupament i l'adaptació dels nens a la realitat.

Termes susceptibles de treball:

Aprenentatge, aprendre.
Creixement, créixer.

Educació, Educar.
Ensenyament, ensenyar.
Instrucció, instruir.
Orientació, orientar.
Formació, formar.

2. La pràctica de l'educació es realitza mitjançant una intervenció dels adults prop dels nens en la que intenten de posar-los en contacte i en interacció amb sectors progressivament amplis de la realitat.

Termes susceptibles de treball:

Intervenció.
Acció.
Interacció.
Relació.

Medi.
Ambient.
Adaptació.

Anàlisi.
Conflicte.
Autoritat.
Limitar.
Potenciar.

3. Aquesta intervenció dels adults prop dels nens és una intervenció intencionada, orientada per unes finalitats, per unes opcions i per uns procediments congruents amb els objectius perseguits i les valoracions que els donen suport.

Termes susceptibles de treball:

Cultura.
Fí, finalitat.
Mètode.
Model.
Valor.

4. La intervenció educativa es realitza basant-se en la consideració de les necessitats i dels dinamismes que regeixen les diverses formes d'activitat dels nens.

Termes susceptibles de treball:

Activitat.
Joc.
Realització, realitzar.
Treball.

Creació.
Estímul.
Interès.
Motivació.

Investigació.
Recerca.
Tempteig.

5. L'actuació dels adults prop dels nens pot prendre moltes formes diferents -que fins i tot poden semblar antagòniques- totes elles vàl.lides segons les circumstàncies i cada una d'elles emmercada en uns dintells d'eficàcia.

Termes susceptibles de treball:

Ajudar.	Ensenyar.
Amar.	Estimar.
Comunicar.	Estimular.
Escoltar.	Instruir.
Encoratjar.	Limitar.

...

Orientar.
 Ordenar.
 Potenciar.

Recolzar.
 Regular.
 Suportar.

Si es considera el grup, i no només la dimensió individual de l'educació, és possible d'entimuir la llista de termes amb:

Coordinar.
 Dirigir.
 Organitzar.

6. L'actuació dels adults prop dels nens és també relació amb aquests.

La relació dels adults amb els nens pot prendre també moltes formes diferents -que poden semblar antagòniques- però que tenen totes elles una validesa dependent de les circumstàncies i uns dintells d'eficàcia.

Termes susceptibles de treball:

Autonomia.
 Dependència.
 Independència.
 Interdependència.

Autoritat.
 Llibertat.
 Condicionament.
 Espontaneïtat.
 conflicte.
 Límit.
 Referència.
 Restricció.
 Valor.

7. L'acció que es preten educativa és una acció orientada al desenvolupament de la persona en totes les seves dimensions.

Fer una llista completa d'aquestes resulta molt difícil. Proponem, però, aquests mots:

Desenvolupament.
 Personalitat.

Afectivitat.
 Autonomia.

Comunicació.
 Creativitat.
 Espiritualitat.
 Expressió.
 Ideologia. Ideals.
 Intel·ligència.
 Llibertat.
 Moral.
 Relació.
 Sensibilitat.
 Sociabilitat.
 Sexualitat.

8. El desenvolupament personal no es fa pas en el buit ni al marge de les realitats materials, socials, institucionals, etc.

Al contrari, consisteix en un procés de contrastació amb la realitat al llarg del qual s'efectuen uns aprenentatges concrets que constitueixen les condicions més immediates de desenvolupament.

Termes a treballar:

Aprenentatge.
 Desenvolupament.
 Actituds.
 Coneixement.
 Contemplació.
 Cooperació.
 Crítica.
 Habilitats.
 Hàbits.
 Instruments (adquisició d').
 Límits.
 Mètode.
 Ordre.
 Valors.
 Aptituds.

9. L'actuació educativa no és exempta d'una dimensió i d'una intencionalitat política. Al contrari, és una actuació que s'efectua en funció d'unes orientacions que, molt sovint, són el reflex d'uns interessos.

No es tracta tant d'iniciar una anàlisi de les dimensions socio-polítiques de l'educació com de prendre'n consciència en l'essencial. Per això, els mots que proposem són:

Adaptació.
Inadaptació.
Ordre.
Delicte.

10. Per a la problemàtica que ens ocupa, que és la de l'educació en el lleure, hi ha aspectes específics de la situació de temps lliure que és important de recollir en una llista de termes a part i que serveixi per a cercar allò que té de genuí l'aportació educativa en aquest àmbit de la vida dels nens.

Llista de termes a treballar:

Activitat.
Diversió.
Esbarjo, esbargir.
Esplai.
Evasió.
Lleure.
Oci.
Treball.

Educador.
Mestre.
Monitor.

3. Continuat dels termes concrets que s'han proposat.

Les definicions relatives a cada terme són tretes de la Gran Enciclopèdia Catalana que és la font més nostra que disposem en aquest moment.

Sovint no donem pas l'article complet corresponent a cada mot perquè això ens allargaria massa i perquè, d'altra banda, hi ha acepcions de diversos mots que no venen al cas; per exemple: acepcions científiques, legals, filosòfiques i altres.

Es possible que les definicions proposades a l'Enciclopèdia no satisfacin sempre les expectatives que un mot podria suggerir a la reflexió pedagògica. Això no és estrany perquè la constància del fluir del pensament humà i l'ús metafòric del llenguatge enriqueix els termes i en modifica el sentit.

Al davant d'aquesta contingència, hi ha la possibilitat, ben legítima, d'assajar de complertar les precisions proposades per l'Enciclopèdia. I hi ha també la possibilitat de recórrer a altres fonts: l'Alcover, l'Enciclopèdia Larousse, el Fabra, el Diccionari de la Real Academia de la Lengua, etc.

cap font pedagògica!!

Llista 1.

Aprenentatge. Psic/Enseny. Exercici que produeix els mòduls de comportament o trets de personalitat no atribuïbles a la influència exclusiva de l'herència genètica. Perquè hom pugui aprendre, però, cal que l'organisme hagi assolit el nivell corresponent de desenvolupament, la qual cosa sí que és influïda directament per l'herència.

Sociol. Procés pel qual un individu, un grup o una col·lectivitat adquireixen trets o complexos culturals, tals com el llenguatge, els prejudicis, les normes, les creences, les regles de conducta.

Aprendre. Adquirir la coneixença, la pràctica (d'alguna cosa) amb l'estudi, l'atenció.

Creixement. Acció de créixer.

Créixer. Augmentar, un organisme viu, gradualment en virtut de la seva força vital.

Fer-se. Desenvolupar-se naturalment ...

Educació. Acció d'educar, d'ensenyar i instruir els infants, i també els adults, per tal d'aconseguir el desenvolupament integral de llur personalitat. Com a realitat social, l'educació és el mitjà pel qual una comunitat transmet a les noves generacions uns coneixements determinats o una cultura, tot preparant-les per a rebre altres coneixements i assimilar tècniques noves. En realitat, els principis i la pràctica educatius mai no responen tant als principis del "conjunt" de la societat com a les normes d'una classe o d'un grup social dominant que reïxa a presentar la seva visió del món i els seus interessos com a propis de la col·lectivitat.

Ensenyament. Acció d'ensenyar. Allò que hom ensenya.

Enseny. Sistema i mètode d'educar i instruir.

Ensenyar. Indicar, assenyalar. Mostrar voluntàriament alguna cosa.

Formació. Acció de formar.

Foïmar. Fer alguna cosa donant-li la forma que li és pròpia, crear, concebre, produir. Fer de diversos elements un conjunt, una unitat complexa. Donar una certa forma, configurar.

Instrucció. Acció d'instruir o d'instruir-se.

Instruir. Donar a algú coneixements o informacions, especialment d'una manera metòdica.

Orientació. Determinació del lloc on es troba una persona o cosa. Direcció que cal seguir. Informació donada a algú sobre l'estat d'un afer, etc., perquè sàpiga com manejar-s'hi.

Orientar. Adquirir els elements de judici necessaris sobre una qüestió per a poder actuar convenientment.

Llista 2.

Intervenció. Acció d'intervenir (= prendre part en alguna cosa, prendre part en algun afer per arranjar-lo, modificar-lo, etc.).

Acció. Manifestació d'una força, manera d'obrar d'una causa, acompliment d'una funció. Manifestació de la voluntat.

Interacció. Acció o influència mútua o recíproca.
Sociol. Procés social a través del qual els individus i els grups s'estimulen i reaccionen en relació els uns amb els altres.

Relació. Lligam, referència, connexió que hom percep o imagina entre dues o més coses.
Filos. Lligam, referència existent o que hom suposa, entre dues o més coses, o entre dos o més conceptes o judicis, talment que, establert un d'ells, hom ha de pensar alhora en l'altre, o els altres.

Medi. Biol/Ecol. Conjunt de condicions ambientals que constitueixen el marc on s'esdevé l'existència d'un ésser viu o d'una col·lectivitat.
El medi compren tots els factors que influeixen en el desenvolupament d'un organisme, excepte el factor genètic. Els organismes presenten un grau elevat d'adaptació a qualsevol medi, el qual condiciona, fins a un cert punt, la morfologia, l'anatomia i la fisiologia.

Ambient. Psic. Conjunt d'elements que poden actuar sobre un individu. Es constitueix per les coses enmig de les quals viu, les persones amb les quals està en contacte i l'actitud d'aquestes persones envers ell.

Cultura. Antrop.Cult. Conjunt de tradicions (literàries, històrico-socials i científiques) i de formes de vida (materials i espirituals) d'un poble, d'una societat o de tota la humanitat.

Adaptació. Acció d'adaptar o adaptar-se.
Biol. Adequació dels organismes a llur medi natural.
Psic. Conjunt i resultat de les reaccions per mitjà de les quals un individu respon harmònicament a les

diferents condicions que li planteja un determinat ambient, modificant-se a sí mateix, o bé modificant la realitat segons esquemes propis.

Sociol. Procés mitjencant el qual un individu estructura bàsicament la seva personalitat i rep, per mitjà de l'educació, els principals elements amb els quals haurà d'afrontar la realitat.

Anàlisi. Examen de les parts constituents d'un tot, separatament o en llur relació a aquest.

Conflicte. Xoc, contesa, lluita. Contesa prolongada, estat d'oposició.

Psic. Situació donada per una discordança entre les tendències i els interessos o les imposicions externes.

La resolució dels conflictes per una substitució del principi del plaer pel de realitat, és el que fa madurar la personalitat.

Autoritat. Dret o poder de manar, de regir, de dirigir. L'autoritat ha d'ésser distingida d'altres dues formes de poder: la influència (capacitat d'inspirar accions volgudes en la conducta d'altri) i la pura coacció. L'autoritat implica sempre un grau de legitimitat, procés pel qual aquella és mínimament acceptada per la col·lectivitat.

(Nota nostra. Noteu el caràcter específic de dues expressions catalanes que no tenen paral·lel en totes les llengües: creure, fer bondat. Noteu la diferència d'aquests mots respecte, per exemple, del terme obeir).

Limitar. Fixar, assenyalar el límit fins on és possible o lícit que arribi alguna cosa. Restringir.

Potenciar. Fer esdevenir més potent, fomentar, impulsar.

Llista 3.

Cultura. Antrop. cult. Conjunt de tradicions (literàries, històrico-socials i científiques) i de formes de vida (materials i espirituals) d'un poble, d'una societat o de tota la humanitat.

Fí. Allò en vista de què es dona o és feta una cosa. El fí, o la causa final, ha estat objecte de la reflexió filosòfica de tots els temps. Sovint, tanmateix, és difícil distingir entre la causa final i la causa eficient, i en ocasions, com en el cas de l'acció humana, el fí és àdhuc primer principi i motor de l'obrar.

Finalitat. Influx de la causa final en l'ésser que es mou o actúa amb vista a un fí i la relació que en resulta.

Mètode. Camí que se segueix, manera ordenada, sistemàtica, de procedir, per a arribar a un fí.

Model. Cosa que hom pren com a objecte d'imitació a fí de reproduir-la.

Valor. Qualitat o conjunt de qualitats que fan que una persona o una cosa sigui preuada, valgui. Abast de la força, de la significació d'una cosa, una acció, una paraula ...

... els valors, objecte en sí, ni reals ni ideals, ni objectius ni subjectius. No són reals ni objectius, en el sentit que hom no en pot dir que "són", sinó solament que "valen" (el que és, és la cosa valuosa, el bé, no el valor mateix); però alhora ho són en el sentit que llur caràcter és indestructible, que a cadascun d'ells correspon sempre un antivalor (just-injust, ver-fals, sacre-profà, etc.) i que exigeixen ésser realitzats (amb preferència, precisament, sobre aquests antivalors).

Tampoc no són ideals (els objectes ideals -com és ara un triangle- no tenen els respectius antiobjectes ideals) ni subjectius (llur "valer" és indestructible i comporta una exigència); però alhora són ideals (llur caràcter coincideix amb el de les idees platòniques) i subjectius (és el subjecte moral qui els reconeix i els realitza com a valors, preferint los als antivalors).

Llista 4.

Activitat. Qualitat d'actiu, facultat d'obrar.

Psic. Conjunt de fenòmens psíquics que tendeixen a l'acció.

Enseny. En pedagogia, l'activitat és un dels fonaments de l'educació nova, anomenada, per això, escola activa. Enfront del verbalisme i de l'ensenyament intuïtiu, fonamentats en la receptivitat de l'infant, l'activitat és necessària per a l'adquisició de coneixements i el desenvolupament interior. A través de la participació activa (experimentació, manipulació, observació, tempteig, reflexió i anàlisi lògica) l'infant pot arribar a interioritzar aduenadament la realitat. L'activitat dona lloc a un sistema d'operacions (...) que permeten d'establir tota mena de relacions i d'obtenir nocions dinàmiques. L'activitat (sensorial, motora, intel·lectual, afectiva, social) és estesa a tota la vida de l'infant i a totes les matèries escolars, i no simplement un augment del moviment físic... L'activitat pretén d'orientar els infants vers la cooperació, vers la consideració i el contrast de possibilitats i d'opinions; pretén de formar el sentit de comunitat i de compromís personal.

Joc. Acció de jugar.

Jocs/esport. Entreteniment, exercici recreatiu sotmès a regles, en la qual entren en competència l'habilitat i la sort dels participants.

Realització. Acció de realitzar o de realitzar-se.

Realitzar. Fer real, accomplir.

Psic. Assolir una persona l'acompliment o el ple desenvolupament de les pròpies possibilitats i aspiracions.

Treball. Acció de treballar, esforç sostingut.

Dr/Econ/Sociol. Activitat conscient de l'home orientada a obtenir els bens o mitjans per a satisfer les seves necessitats transformant la natura que l'envolta. El treball no consisteix únicament a apropiarse els productes de la natura, sinó a transformar-los amb la finalitat d'augmentar-ne la utilitat. En el cas de l'home, aquesta activitat es distingeix d'activitats semblants fetes per altres animals pel seu

caràcter intel·ligent i finalista. Com que no és dirigit i limitat per l'instint, el treball humà esdevé indeterminat, i les formes concretes que pot prendre no depenen tan sols de factors biològics, sinó, sobretot, d'un conjunt complex de factors tecnològics i socials. Gràcies a aquesta indeterminació, hom pot obtenir del treball humà una gran riquesa de resultats, que en bona part són acumulables. Per això l'home, amb el seu treball, no obté només els bens per a subsistir, sinó que va transformant contínuament la natura que l'envolta, i aquesta transformació és un dels factors bàsics de la transformació de l'home mateix ...

Creació. ... en una perspectiva científico-positiva, producció natural d'un ésser a partir d'elements pre-existents originalment combinats.

Estímul.

Estimular. Excitar a l'acció, a l'execució d'alguna cosa.
Augmentar l'activitat.

Interès. Allò que afecta algú pel profit que n'heu, per l'aventatge que hi troba.

Pedaq. Allò que importa en un moment donat. L'interès neix de la necessitat i expressa la relació de conveniència entre l'organisme i el medi social que l'envolta. Puix que tot comportament és motivat per un interès, els educadors de l'Escola Activa, i més especialment els sistemes pedagògics de Decroly i de Dewey, organitzen els temes d'estudi entorn dels centres d'interès de l'infant.

Motivació. Acció de motivar (=ésser motiu d'alguna cosa).

Psic. Procés que sosté i que dirigeix l'activitat de l'organisme i el comportament dels individus ... Les posicions filosòfiques relatives a la importància dels motius que intervenen en tot acte lliure van des de l'afirmació que tota elecció segueix el motiu o els motius més forts o millors, fins a la d'una reducció dels motius com a simples elements concomitants o àdhuc condicionants, però mai no determinants de la decissió concreta.

Investigació. Acció d'investigar.

Investigar. Encercar, cercar de descobrir o conèixer alguna cosa indagant i examinant atentament tot vestigi, tot indici, etc.

Recerca. Acció de recercar.

Recercar. Cercar de nou, cercar amb tota cura i atenció per trobar o descobrir alguna cosa d'interès científic, històric, etc.

Tempteig. Acció de temptejar.

Temptejar. Fer indagacions o exploracions, fer provatures, abans d'emprendre l'execució d'una cosa.

Llista 5

Ajudar. Prestar el seu concurs (a algú) en un afer, treball, etc.

Amar. Tenir amor.

Amor. Inclinació o afecció profunda envers una persona. Adhesió intensa i desinteressada a una cosa, uns principis, etc.

Comunicar. Transmetre, fer conèixer (alguna cosa) a algú. Fer participar d'allò que posseïm, fer-ho comú. Entrar en relació d'idees, d'interessos, etc. amb algú.

Escoltar. Fer atenció a allò que diu (algú). Fer cas (d'allò que ens diuen o de la persona que ens ho diu), creure, obeir.

Encoratjar. Donar ànim, coratge, a algú.

Ensenyar. Indicar, assenyalar. Mostrar voluntàriament alguna cosa.

Estimar. Considerar. Amar.

Estimular. Excitar a l'acció, a l'execució d'alguna cosa. Augmentar l'activitat.

Instruir. Donar a algú coneixements o informacions, especialment d'una manera metòdica.

Limitar. Fixar, assenyalar el límit fins on és possible o lícit que arribi alguna cosa. Restringir.

Orientar. Adquirir els elements de judici necessaris sobre una qüestió per a poder actuar convenientment.

Orientació. Determinació del lloc on es troba una persona o una cosa. Direcció que cal seguir. Informació donada a algú sobre l'estat d'un afer, etc., perquè sàpiga manejar-s'hi.

Ordenar. Posar en ordre.

Ordre. Arranjament, disposició regular de les coses, les unes en relació a les altres.

Potenciar. Fer esdevenir més potent, fomentar, impulsar.

Recolzar. Descansar, una cosa, sobre un suport. Prestar suport (veure "suport")

Regular. sotmetre a una regla. Fer que una cosa es mantingui en un grau o condició volguts.

Regla. Allò que serveix per a dirigir la conducta.

Suportar. Tenir una cosa damunt seu impedint que caigui o s'enfonsi. Rebre el pes, l'esforc, d'una cosa sense cedir, sense ésser-ne dannejat.

Suport. Allò que suporta o sosté.

Coordinar. Posar en ordre a l'objecte de formar un conjunt.
Combinar harmònicament per a una acció comuna.

Dirigir. Fer moure vers un punt determinat, vers un objecte o fi determinat.

Organitzar.

Organització. Acció d'organitzar o d'organitzar-se.
Sociol. Entitat específica que denota una situació estable o estructurada de funcionament que comporta una interrelació entre els seus components (persones o grups), els quals posseeixen unes característiques que no són manifestes fora d'aquesta entitat.

Llista 5

Autonomia. Qualitat d'autònom. Facultat de governar-se per les seves pròpies lleis.

Dependència. El fet de dependre.

Dependre. Ésser, una cosa, condicionada per una altra, estar lligada amb una altra que n'és causa d'existència o una condició necessària.

Independència. Qualitat d'independent.

Polit. Situació d'una col·lectivitat, d'un poble, d'un país, etc. no sotmesos a l'autoritat d'altres.

Interdependència. Situació de relació i determinació mútua.

Autoritat. Dret o poder de manar, de regir, de dirigir.

L'autoritat ha d'ésser distingida d'altres dues formes de poder: la influència (capacitat d'inspirar accions volgudes en la conducta d'altri) i la pura coacció. L'autoritat implica sempre un grau de legitimitat, procés pel qual aquella és mínimament acceptada per la col·lectivitat.

Llibertat. Filos. Possibilitat de decidir per sí mateix sobre la pròpia conducta i sobre el sentit i la configuració del propi ésser, la qual comporta alhora una capacitat d'elecció entre diverses alternatives i una facultat per a transcendir aquelles determinacions que hom considera com a alienes, extrínsecues o indegudes.

Condicionament. Acció de condicionar. L'efecte.

Psic. Modificació del comportament, pròpia dels éssers amb capacitat d'aprenentatge, en funció de l'experiència. Aquesta conducta és constituïda pel conjunt de respostes als diversos estímuls ambientals. En els organismes superiors -mamífers, éssers humans- la majoria d'aquestes respostes són apreses.

Espontaneïtat. Qualitat d'espontani.

Espontani. Que procedeix d'un impuls interior, que obra sense un estímulo extern.

20.

Conflicte. Xoc, contesa, lluita. Contesa prolongada, estat d'oposició.

Psic. Situació donada per una discordança entre les tendències i els interessos o les imposicions externes ... La resolució dels conflictes per una substitució del principi del plaer pel de realitat, és el que fa madurar la personalitat.

Límit.

Referència. Acció de referir o referir-se.

Restricció. Acció de restringir, de limitar.

Restringir. Reduir a uns límits més estrets, limitar.

Valor. Qualitat o conjunt de qualitats que fan que una persona o una cosa sigui preuada, valuï.

Filos. Els valors, objectes en sí, ni reals ni ideals, ni objectius ni subjectius ... No són reals ni objectius, en el sentit que hom no en pot dir que "són", sinó solament que "valen" (el que és, és la cosa valuosa, el bé, no el valor mateix); però alhora ho són en el sentit que llur caràcter és indestructible, que a cadascun d'ells correspon sempre un antivalor (just-injust, ver-fals, sacre-profà) i que exigeixen ésser realitzats (amb preferència, precisament, sobre aquests antivalors). Tampoc no són ideals (els objectes ideals -com és ara un triangle- no tenen els respectius antiobjectes ideals) ni subjectius (llur "valer" és indestructible i comporta una exigència); però alhora són ideals (llur caràcter coincideix amb el de les idees platòniques) i subjectius (és el subjecte moral qui els reconeix i els realitza com a valors, preferint-los als antivalors).

Llista 7

Desenvolupament. Acció de desenvolupar o de desenvolupar-se.

Desenvolupar. Fer activa alguna cosa latent, promoure la naixença o la creixença d'alguna cosa. Fer passar (alguna cosa) per una sèrie d'estats successius cadascun dels quals és preparatori de l'immediat següent, fer-la canviar gradualment d'un estat a un altre de més perfecte, de més complex.

Personalitat. Conjunt de trets característics d'una persona que la distingeixen d'una altra. Conjunt de qualitats que constitueixen l'individu com a persona.

Psic. Organització dinàmica i integradora dels components psicològics (intel·lectuals, afectius i pulsionals) i biològics (fisiològics i morfològics) de l'individu humà, tant en les seves característiques diferencials permanents (caràcter, temperament i constitució) com en les seves pròpies modalitats de comportament (interessos, necessitats, etc.). Entès tradicionalment d'una manera estàtica, el concepte de personalitat és concebut avui dinàmicament: la personalitat és vista com a resultat dels factors no sols biològics (sexe, edat, sistema endocrí), molt actius a nivell constitucional (com palesen els processos hereditaris) sinó també socio-institucionals (família, classe social, educació, cultura).

Sociol. (personalitat de base). Esquema de la personalitat mitjana, o base sociològica de la personalitat, que expressa el conjunt de característiques dels individus reconeguts com a conformes amb l'ordre institucional propi d'una societat determinada. Aquestes característiques, que hom troba en la majoria dels membres de la societat corresponent, són element destacat de l'anomenada transmissió cultural.

Psic/Sociol. (personalitat social). Conjunt de trets de la personalitat que la societat aporta a l'individu i de formes en que aquest hi actua en relació amb altres persones i amb elles. La personalitat social -en incessant desenvolupament mitjançant el procés de socialització- resta intrínsecament vinculada a tot el fenomen de la cultura.

Afectivitat. Psic/Enseny. Capacitat natural de l'individu per a experimentar afectes. L'afectivitat és regulada pels centres nerviosos del tronc cerebral i pel sistema nerviós vegetatiu; correspon, per tant, al nivell primitiu de la personalitat. Durant la infància i l'adolescència, l'afectivitat evoluciona a través d'unes determinades etapes que organitzen la relació de l'individu amb el món. Aquesta evolució estructura la personalitat profunda del subjecte. Les escoles de psicologia profunda fan radicar l'origen de les neurosis i de les psicosis funcionals en els trastorns de l'afectivitat, especialment en els ocorreguts durant les primeres etapes del seu desenvolupament. L'afectivitat és un factor important en la formació de la personalitat de l'infant. L'escola tradicional ha prescindit generalment d'aquest fet. En canvi, segons l'escola activa, el mestre ha de conèixer, afavorir i equilibrar el tipus d'afectivitat que té cada alumne i procurar que l'ambient escolar no li provoqui dificultats afectives, evitant repressions i càstics inadequats.

Autonomia. Qualitat d'autònom. Facultat de governar-se per les seves pròpies lleis.

Comunicació. Acció de comunicar o de comunicar-se. L'efecte. Acció i procés de transmetre un missatge, establint una relació i una interacció socials.

Creativitat.

Creació. En una perspectiva científico-positiva, producció natural d'un ésser a partir d'elements preexistents originalment combinats.

Espiritualitat. Qualitat d'espiritual. Sensibilitat pels valors espirituals, religiositat.

Espiritual. Pertanyent a l'esperit, no material.

Expressió. Acció d'expressar. La cosa expressada. Manera d'expressar-se.

Enseny. Facultat de manifestar el pensament i l'estat psíquic. L'expressió, en tant que mitjà de comunicació, contribueix a mantenir la cohesió social. La mímica, la paraula, l'escriptura i el dibuix tenen per missió de transmetre una informació a altres, i, com a formes d'expressió, posseeixen un caire convencional que varia segons les cultures.

Ideal. Relatiu o pertanyent a la idea.

Ideal transcendent. Ésser sense base empírica i racionalment indemostrable, però exigint per la raó com a prototip del judici i l'acció i com a únic principi explicatiu de l'existència.

Idea. Representació intel·lectual d'una cosa, entès com a acte o objecte del pensament, no com a terme lògic.

Ideologia. Doctrina, sistema d'idees.

Filos. Conjunt de conceptes, creences i ideals, d'abast factual i normatiu, per a explicar els fenòmens socials i, així, dirigir i simplificar les opcions socio-polítiques de l'individu i la col·lectivitat.

Intel·ligència. Facultat o capacitat de l'home per a comprendre el món de les relacions i prendre'n consciència, per a resoldre situacions noves mitjançant unes respostes també noves o per a aprendre a fer-ho.

Llibertat. Filos. Possibilitat de decidir per sí mateix sobre la pròpia conducta i sobre el sentit i la configuració del propi ésser, la qual comporta alhora una capacitat d'elecció entre diverses alternatives i una capacitat per a transcendir aquelles determinacions que hom considera com a alienes, extrínseques o indegudes.

Moral. Que concerneix els costums, actes i pensaments humans respecte a llur bonesa o malesa.

Relació. Lligam, referència, existent o que hom suposa, entre dues o més coses o entre dos o més conceptes o judicis.

Psic/Sociol. Interaccions o lligams mutus existents en tot grup social.

Sensibilitat. Qualitat de sensible.

Fisiol Anim/Psic. Facultat de sentit, capacitat de percebre pels sentits, mitjançant la sensació. Àmbit del coneixement determinat per l'activitat sensible o sensorial. Facilitat a deixar-se emportar per sentiments de compassió, de tendresa.

Sociabilitat. Qualitat de sociable.

Sociable. Inclinat a viure en societat, en companyia d'altres persones.

Societat. Reunió permanent, basada en una relació estable, dels membres que integren el més ampli grup social.

Grup. Conjunt de persones o coses formant com una unitat dins un conjunt més nombrós o complicat, pel fet d'estar més juntes, més íntimament unides, tenir certes semblances, una característica comuna.

Sociol/Polít. Unitat social composta d'uns membres que es consideren vinculats entre ells per uns esquemes de conducta semblants o bé per a la realització d'una acció concreta. Aquesta unitat social té formes establertes d'interacció psicològica.

Sexualitat. Conjunt de fenòmens, sexuals o lligats al sexe, acompanyats o no de reproducció.

Sexual. Qualsevol acció o manifestació de l'ésser humà que té per objectiu la satisfacció de la seva sexualitat.

Psic. (Educació sexual). Acció educativa que facilita una correcta informació sobre els diversos elements que defineixen la sexualitat humana, possibilitant els coneixements i les condicions necessaris per a la maduració afectiva i per a la comprensió dels valors humans implicats en l'experiència sexual.

Llista 8.

Aprenentatge. Psic/Enseny. Exercici que produeix els mòduls de comportament o trets de la personalitat no atribuïbles a la influència exclusiva de l'herència genètica. Perquè hom pugui aprendre, però, cal que l'organisme hagi assolit el nivell corresponent de desenvolupament, la qual cosa sí que és influïda directament per l'herència.

Sociol. Proc's pel qual un individu, un grup o una col·lectivitat adquireixen trets o complexos culturals, tals com el llenguatge, els prejudicis, les normes, les creences, les regles de conducta.

Desenvolupament. Acció de desenvolupar o de desenvolupar-se.

Desenvolupar. Fer activa alguna cosa latent, promoure la naixença o la creixença d'alguna cosa. Fer passar (alguna cosa) per una sèrie d'estats successius cadascun dels quals és preparatori de l'immediat següent, fer-la canviar gradualment d'un estat a un altre de més perfecte, de més complex.

Actitud. Positura expressiva que correspon a una certa disposició de l'ànim.

Psic. Disposició contínua a reaccionar amb una tonalitat afectiva, una expressivitat o una conducta característiques. L'actitud constitueix un estat motivacional, és a dir, un estat psicològic previ o passiu en relació als estímuls o motius provinents del món exterior al subjecte però alhora condicionador del tipus de reaccions i d'un cert grau de coherència en l'activitat i en la conducta individuals. Les diverses actituds són determinades en gran part per factors emocionals.

Sociol. Predisposició apresada culturalment per l'individu segons la qual valora objectes, altres individus, col·lectivitats, grups i institucions. Aquesta predisposició fa que l'individu respongui d'una manera característica davant cada fenomen sobre el qual té formada una actitud.

Aptitud. Disposició o capacitat natural o adquirida per a fer alguna cosa. Hom considera que tant si les aptituds són innates com adquirides, hom les pot perfeccionar per mitjà de l'educació, tenint en compte diversos factors com són la intel·ligència, la destresa manual, l'atenció, la memòria, els sentiments.

Coneixement. Acció de conèixer.

Filos. Funció i acte de la vida psíquica, la característica dels quals és llur caràcter representatiu, en el cas del coneixement humà, objectiu.

Funció i acte intel·lectual, mitjançant els quals el subjecte aprehèn l'objecte o l'estableix com a tal en reconèixer-lo com a realitat en sí.

Contemplació.

Cooperació. Acció de cooperar. Acció concertada entre els membres d'un grup social per a la consecució d'un fi.

Crítica. Acció de criticar.

Criticar. Examinar o jutjar.

Habilitat. Qualitat d'hàbil.

Hàbil. Apte per a alguna cosa, capaç, idoni. Llest, capaç de reeixir en allò que es proposa o que fa.

Habitud. Disposició relativament estable tendent a reproduir els mateixos actes i assolida per l'experiència. L'habitud adapta l'ésser al món i a les variacions del medi ambient, enriqueix el caràcter i crea noves aptituds.

Instrument (adquisició d'). Objecte fabricat, eina, aparell, etc de què hom se serveix per a fer una operació, produir un efecte, etc.

Límit.

Mètode. Camí que se segueix, manera ordenada, sistemàtica, de procedir, per a arribar a un fi.

Ordre. Arranjament, disposició regular de les coses, les unes en relació a les altres.

Valor. Filos. Els valors, objectes en sí, ni reals ni ideals, ni objectius ni subjectius. No són reals ni objectius en el sentit que hom no en pot dir que "són", sinó solament que "valen" (el que és, és la cosa valuosa, el bé, no el valor mateix); però alhora ho són en el sentit que llur caràcter és indestructible, que a cadascun d'ells correspon sempre un antivalor (just-injust, ver-fals, sacre-profà, etc.) i que exigeixen ésser realitzats (amb preferència, precisament, sobre aquests antivalors).

Tampoc no són ideals (els objectes ideals -com és ara un triangle- no tenen els respectius antiobjectes ideals) ni subjectius (llur "valer" és indestructible i comporta una exigència; però alhora són ideals (llur caràcter coincideix amb el de les idees platòniques) i subjectius (és el subjecte moral qui els reconeix i els realitza com a valors, preferint-los als antivalors).

Llista 9

Adaptació. Acció d'adaptar o adaptar-se.

Biol. Adecuació dels organismes a llur medi natural.

Psic. Conjunt i resultat de les reaccions per mitjà de les quals un individu respon harmònicament a les diferents condicions que li planteja un determinat ambient, modificant-se a sí mateix, o bé modificant la realitat segons esnuemes propis ...

Sociol. Procés mitjançant el qual un individu estructura bàsicament la seva personalitat i rep, per mitjà de l'educació, els principals elements amb els quals haurà d'afrontar la realitat.

Inadaptació. Situació en què l'individu no s'adapta al propi ambient, bé per manca d'harmonia entre els diferents elements de la seva personalitat o per incapacitat per a modificar la realitat segons les pròpies necessitats.

Ordre. Sociol. La necessitat d'organització i cooperació entre els homes per a assegurar llur supervivència i el progrés comporta la constitució d'unes regles o uns elements reguladors de les relacions entre ells i del funcionament de la societat. En totes les societats existeix una forma particular d'ordre, anomenat ordre establert. La desigualtat entre els homes, així com l'alienació de la llibertat de l'home o d'una part de la societat a partir de les regles i de les estructures socials establertes, porten al rebuig, a la negació de l'ordre establert.

Delicte. Acció prohibida per la llei, segons l'ordenament jurídic de cada societat, sota l'amenaça d'una pena. No existeix una determinació objectiva de delicte vàlida per a totes les societats i per a totes les èpoques.

Llista 10

Activitat. Enseny. En pedagogia, l'activitat és un dels fonaments de l'educació nova, anomenada, per això, escola activa. Enfront del verbalisme i de l'ensenyament intuïtiu, fonamentats en la receptivitat de l'infant, l'activitat és necessària per a l'adquisició de coneixements i el desenvolupament interior. A través de la participació activa (experimentació, manipulació, observació, tempteig, reflexió i anàlisi lògica) l'infant pot arribar a interioritzar adequadament la realitat. L'activitat dona lloc a un sistema d'operacions (...) que permeten d'establir tota mena de relacions i d'obtenir nocions dinàmiques. L'activitat (sensorial, motora, intel·lectual, afectiva, social) és estesa a tota la vida de l'infant i a totes les matèries escolars, i no simplement un augment del moviment físic ... L'activitat pretén d'orientar els infants vers la cooperació, vers la consideració i el contrast de possibilitats i d'opinions; pretén de formar el sentit de comunitat i de compromís personal.

Diversió.

Esbarjo. Acció d'esbargir.

Esbargir. Dissipar, esbatre. Lliurar-se a entreteniments, esports, etc, que descansin, distreguin, etc. del treball, de preocupacions, etc.

Esplai. Acció d'esplaiar o esplaiar-se.

Esplaiar. Donar expansió (a un sentiment).

Evasió. Acció d'evadir o evadir-se.

Evadir. Eludir, defugir. Cercar d'allunyar-se d'una situació desagradable, un problema, etc.

Lleure. Sociol. Temps lliure de què hom disposa per a fer alguna cosa no relacionada amb el treball remunerat o dur a terme activitats no derivades de motivacions ideològiques no equiparables a les pròpies obligacions o ocupacions. Hom n'exclou, doncs, el temps dedicat a la satisfacció de les necessitats vitals (descans, alimentació, etc.), imprescindibles per a assegurar la reproducció de la força de treball, als

desplacaments o al propi perfeccionament (intellectual, laboral, etc.); així mateix, el lleure no es refereix a activitats no estrictament laborals, però remunerades o motivades políticament, religiosament, etc, ...

Per la seva progressiva generalització, el lleure és, actualment, un important objecte d'estudi en els tractats de sociologia, fins al punt d'ésser-li atorgat un paper de protagonista en la societat contemporània. En perdre la seva independència respecte als valors mercantils, el lleure ha estat integret, a diferents nivells, com un aspecte més de la societat de consum.

Oci. El fet d'estar-se sense fer res.

Traball. Dr/Econ/Sociol. Activitat conscient de l'home orientada a obtenir els bens o mitjans per a satisfer les seves necessitats transformant la natura que l'envolta.

Educador.

Educació. Acció d'educar, d'ensenyar i instruir els infants, i també els adults, per tal d'aconseguir el desenvolupament integral de llur personalitat.

Mestre. Persona que ensenya una ciència, art o ofici o té el títol per a fer-ho. Persona de qui hom és deixeble, de qui hom pren norma, ensenyament. Persona amb prou coneixements d'una ciència, art, etc., per a ensenyar-ne, per a ésser pres com a model. Persona encarregada d'impartir l'ensenyament primari.

Monitor. Persona que assisteix els altres amb amonestacions, advertiments, etc. Persona que instrueix en la pràctica de certs esports o de certes disciplines. Persona que dirigeix una colònia d'estiu.